

Prve izbeglice na području opštine Priboj, pojavile su se u mesecu junu 1991.godine. Od tada, pa do zaključno sa 30.09.1992.godine, Opštinske organizacije Crvenog krsta u Priboju, prijavilo se ukupno 1.783 izbegla lica. Gledano po strukturi nacionalnog obeležja, stanje izbeglica izgledalo bi ovako: Srba - 602, Muslimana - 1.170 i Hrvata - 11. Sva ova lica u Organizaciji Crvenog krsta dobijala su prilikom prijavljivanja, obrazac koji im je služio za sticanje prava na besplatan prevoz u lokalnom saobraćaju i na delimičnu zdravstvenu zaštitu i lekove i određenu vrstu materijalne pomoći koju pruža ova organizacija, u granicama svojih mogućnosti.

Medjutim, početkom aprila 1992.godine, Narodna skupština Republike Srbije, donela je Zakon o izbeglicama (objavljen u Sl.glasniku Republike Srbije br.18/92), u kome je propisala da zbrinjavanje izbeglica obuhvata: "organizovani prihvati, privremeni smeštaj, pomoć u ishrani, odgovarajuću zdravstvenu zaštitu i određenu vrstu materijalnih i drugih pomoći". Sve ove i druge poslove vezane za zbrinjavanje i prihvati izbeglica obavlja Republički komesarijat za izbeglice. Pored poslova na zbrinjavanju izbeglica, Komesarijat, uglavnom, obavlja poslove vezane za utvrđivanje i priznavanje statusa izbeglica, vođenju propisane evidencije, uskladjivanju pružanja pomoći izbeglicama od strane drugih organa, obezbeđivanju smeštaja i razmeštaja izbeglica na područje opštine, obezbeđivanju uslova za povratak izbeglih lica na područja koja su napustili, sve do njihovog trajnog zbrinjavanja. Pored ovog Zakona, Vlada Republike Srbije donela je Uredbu o smeštaju i zbrinjavanju izbeglica (Sl.glasnik RS", br.20/92), čime je bliže propisala način i postupak na koji se pruža pomoć u zbrinjavanju izbeglica a na osnovu Zakona i Uredbe, komesar za izbeglice zajedno sa Ministrom za unutrašnje poslove i direktorom Republičkog zavoda za statistiku doneli su Pravilnik o evidenciji izbeglica, izbegličkoj legitimaciji i pravilnik o obrascu izbegličkog kartona čime su privremeni obrazac Crvenog krsta stavili vansnage. Stupanjem na snagu ove propisane evidencije, privremeni obrazac Crvenog krsta služi ovoj organizaciji samo za svoju internu upotrebu radi sopstvene evidencije. Svaki od propisanih obrazaca predviđen Pravilnikom o izbegličkoj evidenciji dužan je imati svaki izbeglica koji rešenjem Komesarijata ima priznat status izbeglog lica a ove poslove u opštini obavlja povereniik Komesarijata za izbeglice, koga na osnovu zakona, određuje Izvršni savet Skupštine opštine, što je u našoj opštini učinjeno polovinom juna meseca ove godine.

Od ukupno prijavljenih 1.783 izbeglice u Organizaciji crvenog krsta, povereniku Komesarijata za izbeglice u opštini Priboj, za priznavanje statusa izbeglice i dobijanja izbegličke dokumentacije prijavilo se, do sada, ukupno 514 lica. Gledano po strukturi i nacionalnom obeležju to bi izgledalo na sledeći način: Srba je 307, Muslimana 197, Hrvata 1 i ostalih 9. (neki su se pisali, odnosno izjasnili kao Jugosloveni). Sva ova lica ispunjavale su uslove Zakona o izbeglicama za priznavanja statusa izbeglice, pa im je rešenjem poverenika priznat ovaj status a takva rešenja su potvrđena i od strane komesara Komesarijata za izbeglice Republike Srbije.

Na osnovu ovih rešenja MUP Srbije - Odeljenje u Priboju izdalo im je izbegličke legitimacije a poverenik u opštini i izbegličke kartone. Ovaj postupak za priznavanje statusa i dalje je u toku, tako da sada čeka na obradu oko 100 podnetih zahteva izbeglica za izdavanje rešenja o njihovom statusu. Najviše izbeglica prijavljeno je, uglavnom sa ratom zahvaćenih područja, Bosne i Hercegovine, i to: Sarajeva, Goražda, Čajniča, Kalinovika, Višegrada i Rudog. Nešto manje izbeglica ima sa područja Hercegovine, a početkom juna meseca 1991. godine došle su prve izbeglice iz Republike Hrvatske (130).

U organizovanom društvenom smeštaju (Stacionar Banja), od 130 izbeglica ostalo je sada 40, dok je u privatnom porodičnom smeštaju ukupno 1.743 izbegla lica. Izbegla lica koja imaju status izbeglice, a u porodičnom su smeštaju, u vrlo su teškoj materijalnoj situaciji a njih ima 474. Po starosnoj strukturi, najviše izbeglica je između 18 i 60 godina života, a onda i stariji osoba do 60 i preko 60 godina života. Obaveza poverenika Komesarijata za izbeglice je da sačini poseban spisak izbeglih lica u životnoj dobi od 18 do 60 godina života koji podležu vojnoj obavezi i da takav spisak dostavlja sekretaru Sekretarijata za narodnu odbranu i Komesarijatu za izbeglice Republike Srbije na dalju njihovu nadležnost. Tih lica prema evidenciji poverenika ima i svi su oni, prilikom podnošenja zahteva za priznavanje statusa izbeglice, izrazili želju da bi svoju vojnu obavezu želeli da ostvaruju onako kako je to propisano za građane u Republici Srbiji i Saveznoj Republici Jugoslaviji. Napominjemo, takodje, da je na osnovu izbegličke legitimacije upisano da nastavi dalje redovno školovanje 50 učenika u osnovnoj i 37 u srednjoj školi u Priboju, te da su ti učenici, zahvaljujući pomoći od strane republičke i opštinske organizacije Crvenog krsta dobili besplatne knjige, sveske i školski pribor, dok su studenti koji su želeli da nastave dalje školovanje u Republici Srbiji i Saveznoj Republici Jugoslaviji, dobili tu mogućnost a troškove prevoza za obavljanje upisa snosila je organizacija Crvenog krsta dok im je prioritet pri upisu pružala dokumentacija Crvenog krsta i Komesarijata za izbeglice.

Naročitih problema pri obavljanju poslova za dobijanje izbegličkog statusa, do sada, uglavnom, nije bilo, izuzev što pojedine izbeglice žele da do ove dokumentacije dodju za par dana, što je nemoguće, s obzirom na poštivanje zakonom propisanog postupka. Ima jedino problema u tome što pojedine izbeglice traže izbegličku legitimaciju samo iz razloga da dobiju pasoš, a odmah potom odlaze u inostranstvo, a pre toga se propisno ne odjave u Crveni krst ili povereniku Komesarijata za izbeglice, ne vraćaju izbegličku legitimaciju i izbeglički karton, što sve utiče na to da se ne može pravilno utvrditi tačan broj izbeglica i njihov status, jer takvim načinom rada gube pravo na status izbeglice, o čemu bi se moralo doneti rešenje a pored toga to negativno utiče na pravilno određivanje pružanja materijalne pomoći, naročito onima kojima je pomoć preča, jer se navedene izbeglice prijavljuju u "prolazu" i "formalno".

Ima dosta lica zaposlenim u pribojskim radnim kolektivima, čija je lična karta izdata u Bosni i Hercegovini, (u opštini Rudo) koja MUP - Odeljenje u Priboju upućuje na ostvarivanje izbegličkog statusa da bi ih nakon toga prijavio, ali takva - stalno zaposlena lica nemaju pravo na izbegličku legitimaciju, u protivnom to bi bilo u suprotnosti sa Uputstvom Komesarijata za izbeglice Republike Srbije. Ova lica trebalo bi posebno evidentirati i resiti u saradnji sa MUP-om na drugačiji i za njih pozitivan način.

Na osnovu svega iznetog, ličnog zapazanja i razgovora sa izbeglicama, poverenik Komesarijata za izbeglice dolazi do sledećih konstatacija;

- da se u našoj opštini prijavljuju u većini izbeglice ženskog pola i deca i vrlo retko muškarci - nosioci porodičnog domaćinstva, što je indikativno i izaziva SUMNJU na njihov "drugu" angažovanost, a za svoje porodice na ovaj način obezbeđuju potrebnu pomoć;
- da veliki broj izbeglica ostvaruje pravo na izbeglički status i legitimaciju radi dobijanja pasosa i odlaska u inostranstvo, pri tom se ne ojavljujući na propisani način, što bi bilo poželjno, čime dovode u pitanje pravilno planiranje i ružanje materijalne pomoći i pravilno utvrđivanje njihovog brojnog stanja;

- da je veliki broj i prijavljenih i neprijavljenih izbeglica prouzrokovao nestasicu životnih namirnica, naročito hleba, ulja, šećera i drugih roba, što dovodi u pitanje i onako otežano snabdevanje građana i što utiče na njihovo ukupno raspoloženje i izaziva revolt i nezadovoljstvo na je poverenik Komesarijata za izbeglice došao do saznanja da je materijalno stanje, skoro svih izbeglica u porodičnom smeštaju, vrlo teško, pa čak i stanje proizvodja koje su ih primile na smeštaj (jer su se zalihe hrane iscrpele) a stambeni je prostor skučen, pa je u tom smislu neophodno blagovremeno raditi na razrešenju problema kako ne bi došli u situaciju da se stanje izbeglica i porodica koje su im pružile gostoprimstvo ubrzo izjednači;

- da ce se skorim dolaskom zime, ovi uslovi još više pogoršati a uslovi smeštaja bili bi bolji samo onda kada bi se prihvatila izgradnja objekata za njihov kolektivni smeštaj i stanovanje, za što bi bilo potrebno obezbediti novčana sredstva i za što je potrebno veće angažovanje svih nadležnih subjekata u opštini Priboj te da to bude prioritetan zadatak; - da, i pored toga, što na području opštine ima dosta izbeglica koji su ostvarili izbeglički status, ima dosta i onih koji se ne prijavljuju iz raznih razloga te da se njihov broj svakodnevno povećava; - bila bi obaveza gradjana u opštini Priboj, da bez ikakvog bojazni, a u skladu sa zakonom, sve izbeglice prijave organizacijama, a nakon toga povereniku Komesarijata za izbeglice u opštini, čime će pomoći svim onima koji se o njima brinu i vode potrebnu evidenciju i samim izbeglicama, jer će tako ostvariti sva prava koje im garantuje zakon, a oni o tome nisu dovoljno obavesteni;
- i na kraju, navod da je saradnja poverenika Komesarijata za izbeglice i Opštinske organizacije crvenog krsta bila uvek besprekorna i bez ikakvih primedbi.

IZVEŠTAJ SAČINIO: POVERENIK KOMESARIJATA ZA IZBEGLICE,

Gojko Bojic